

Joanna Szymczak

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

E-MAIL: jszym@ukw.edu.pl ORCID: 0000-0002-5755-5790

Magdalena Kolber

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

E-MAIL: magkol@ukw.edu.pl ORCID: 0000-0002-8227-5475

Szanse i wyzwania wielokulturowego środowiska uczenia się – sprawozdanie z konferencji pt. *Ukraiński uczeń w polskim systemie edukacji. Jak pomóc nauczycielom tworzyć wielokulturowe środowisko uczenia się?*

22 kwietnia 2022 roku w Bibliotece Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy odbyła się konferencja pt. *Ukraiński uczeń w polskim systemie edukacji. Jak pomóc nauczycielom tworzyć wielokulturowe środowisko uczenia się?* Została ona zorganizowana przez Katedrę Dydaktyki i Studiów nad Kulturą Edukacji Wydziału Pedagogiki UKW i Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy. Przewodniczącą Komitetu Naukowego była prof. dr hab. Ewa Filipiak. Wydarzenie to zostało objęte patronatem honorowym Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotra Całbeckiego, Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty i Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Jego otwarcia dokonali Prorektor ds. Studenckich i Jakości Kształcenia prof. uczelni dr hab. Benedykt Ody a oraz Dziekan Wydziału Pedagogiki prof. uczelni dr hab. Helena Ostrowicka.

Program konferencji składał się z następujących części: wykładowej, panelowej i warsztatowej (*Word Cafe*). Tematyka pierwszej z nich została zaproponowana i przygotowana przez pracowników: Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Centrum Nauczania Języka Polskiego jako Obcego dla Obcokrajowców przy Wydziale Językoznawstwa UKW, Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy i Internationale School of Bydgoszcz.

Znaczenie dla tworzenia wielokulturowego środowiska uczenia się takich aspektów, jak: język, podobieństwa i różnice dotyczące systemu edukacji, stopniowe (procesualne) integrowanie uczniów ukraińskich i ich rodziców/opiekunów ze środowiskiem (przed)szkolnym i lokalnym, podobieństwa

i różnice dotyczące kultur oraz współpraca z rodzicami/opiekunami uczniów zaakcentowała prof. dr hab. Ewa Filipiak, kierownik Katedry Dydaktyki i Studiów nad Kulturą Edukacji UKW, w referacie pt. *Efektywne strategie nauczania – uczenia się uczniów odmiennych kulturowo*. Na wyjątkowość profesji nauczycielskiej, zdolność refleksyjnego i wrażliwego na potrzeby drugiego człowieka organizowania warunków uczenia się oraz zdolność radzenia sobie w sytuacjach trudnych zwrócił uwagę prof. uczelni dr hab. Przemysław Grzybowski, kierownik Katedry Dydaktyki Ogólnej i Porównawczej UKW, w wystąpieniu pt. *Nauczyciel między młotem a kowadłem. Dylematy zajęć w szkole różnorodnej kulturowo*. „Przestrzeń” do namysłu nad specyfiką języka komunikacji i edukacji stworzyła uczestnikom konferencji mgr Monika Nowicka z Centrum Nauczania Języka Polskiego dla Obcokrajowców przy Wydziale Językoznawstwa UKW. Strukturę systemu edukacji w Ukrainie zaprezentowała mgr Kseniia Tomanek z Centrum Nauczania Języka Polskiego dla Obcokrajowców przy Wydziale Językoznawstwa UKW. Mówczyni dokonała analizy porównawczej dwóch systemów kształcenia – polskiego i ukraińskiego. Problem trudnych zachowań uczniów i radzenia sobie z nimi przez nauczycieli oraz rodziców/opiekunów podjęła w referacie pt. *Pomiędzy empatią a wyznaczaniem granic: jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami uczniów* terapeutka behawioralna dr Marika Przybylska z Katedry Dydaktyki i Studiów nad Kulturą Edukacji. Prelegentka, odwołując się do egzemplifikacji z codzienności (przed)szkolnej, wyjaśniła przyczyny i „mechanizm” powstawania tych zachowań oraz wskazała na efektywne strategie radzenia sobie z nimi. Zagadnienie prawnego wsparcia dzieci ukraińskich uczących się w polskiej szkole, ich rodziców/opiekunów i nauczycieli współpracujących z nimi przybliżył mgr Grzegorz Nazaruk z Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy w wystąpieniu pt. *Ukraińscy uczniowie w polskiej szkole – regulacje prawne*. Referent wskazał określone dokumenty podejmujące te kwestie i na zawarte w nich najważniejsze dla nauczycieli aspekty. Problem języka polskiego z perspektywy osoby, dla której jest on językiem obcym, przedstawiła mgr Emilia Zaręba z Centrum Nauczania Języka Polskiego dla Obcokrajowców przy Wydziale Językoznawstwa UKW. Prelegentka, korzystając z fragmentów wybranych podręczników szkolnych, zaakcentowała trudności, których często doświadczają obcokrajowcy uczący się w Polsce. Zaproponowała także określone strategie, które mogą pomóc uczniom z Ukrainy uczyć się w polskiej szkole i rozwijać umiejętność posługiwania się językiem polskim. Wnioskami z doświadczania w codzienności szkolnej wielokulturowości podzieliła się podczas konferencji w referacie pt. *Praktyka wielokulturowości w ISOB: kontekst–strategie–dylematy codzienności*

mgr. Imisława Bugeja – dyrektorka International School of Bydgoszcz. Prelegentka przedstawiła wypracowane przez zespół pracowników szkoły strategię współpracy z uczniami i ich rodzicami, a także znaczenie dla uczenia się zdolności korzystania przez nauczycieli i innych członków społeczności szkolnej z potencjału tkwiącego w różnorodności kulturowej. Zaakcentowała wspólne zaangażowanie nauczycieli i rodziców w tworzenie propozycji edukacyjnych dla uczniów oraz zarekomendowała przydatną literaturę z zakresu psychologii społecznej. Z dużym zainteresowaniem wśród nauczycieli spotkała się część wystąpienia dotycząca różnic wielokulturowych.

Zaproszenie do udziału w panelu prowadzonym przez dr Magdalenę Kolber i dr Joannę Szymczak z Katedry Dydaktyki i Studiów nad Kulturą Edukacji przyjęli absolwenci szkół i/lub uczelni wyższych w Ukrainie, tj.: mgr Kseniia Tomanek, mgr Yurii Syrotych, lic. Marta Kajzer, Yuliia Malysheva. Reprezentowali oni odmienne dyscypliny naukowe (nauki społeczne, humanistyczne, ścisłe oraz sztukę) oraz różne ośrodki edukacyjne w Ukrainie. Swoimi narracjami zachęcili uczestników do namysłu nad tym, jakie doświadczenia edukacyjne mogą być częścią biografii dzieci i uczniów z Ukrainy, którzy stali się członkami ich zespołów klasowych. W panelu „wybrzmiała” różnorodność obrazów ukraińskiej szkoły. Paneliści doświadczyli odmiennych szkół. Każdy z nich podzielił się z tym, co było dla niego ważne. Ich opowieści wyraźnie wskazywały na to, że znaczenie dla uczenia się człowieka ma kontekst kulturowy nie tylko kraju, ale także regionu czy konkretnej placówki.

Część warsztatową (*Word Cafe*), koordynowaną przez zespół Katedry Dydaktyki i Studiów nad Kulturą Edukacji (tj.: prof. dr hab. Ewę Filipiak, dr Magdalenę Kolber, dr Marię Przybylską, dr Małgorzatę Karwasz, dr Joannę Szymczak oraz dr. Adama Mroczkowskiego), współtworzyli nauczyciele – uczestnicy konferencji, którzy stawiali pytania, podawali w wątpliwość pewne kwestie, dzielili się doświadczeniami. Dzięki zaangażowaniu wszystkich uczestników wydarzenia zaistniała dyskusja, która pokazała, że rozwiązywanie problemów i dylematów codzienności (przed)szkolnej potrzebuje wsparcia ekspertów oraz że ich rozwiązaniu nie sprzyja pozbawione analizy krytycznej korzystanie z gotowych technik czy metod.

W konferencji uczestniczyło 70 osób, wśród nich: przedstawiciele środowisk akademickich, nauczyciele przedszkoli, szkół podstawowych, szkół ponadpodstawowych z województwa kujawsko-pomorskiego i reprezentanci instytucji zajmujących się edukacją nauczycieli (tj. Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy, Urząd

Miasta Bydgoszczy). Jej celem było wsparcie nauczycieli i pedagogów w kreowaniu wielokulturowego środowiska uczenia się oraz otwarcie się środowisk, którym bliska jest edukacja i współpraca w budowaniu kultury przedszkola/szkoły i kultury grupy przedszkolnej/klasz szkolnej jako „przestrzeni” wielokulturowych. Wydarzenie było komponentem działań pomocowych związanych z przygotowaniem polskich nauczycieli do przyjęcia ukraińskich dzieci i młodzieży do przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Dzięki wykładom prelegentów oraz wymianie doświadczeń w części warsztatowej nauczyciele mieli możliwość zastanowienia się nad poszanowaniem różnic kulturowych i zmieniającym się modelem edukacji. Podjęte zagadnienia i zaprojektowane sytuacje edukacyjne sprzyjały rozwijaniu kompetencji poznawczych, komunikacyjnych i organizatorskich. Konferencja dostarczyła uczestnikom narzędzi, dzięki którym łatwiej im będzie włączyć dzieci ukraińskich uchodźców do społeczności szkolnej. Mimo że przyjęta 2 kwietnia 2009 Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie uczenia dzieci imigrantów zaleca kształcenie nauczycieli uwzględniające rozwijanie wiedzy i umiejętności z zakresu wielokulturowości i dwujęzyczności, to niestety to zagadnienie dotychczas było przedmiotem nielicznych spotkań dla nauczycieli.